

Губочкин Н. Вклад Н.Н. Бенардоса в развитие технических наук: историография проблемы.

В статье проводится анализ историографии выдающейся личности в истории науки и техники второй половины XIX в. – инженера-изобретателя М.М. Бенардоса (1842-1905 гг.), автора нового способа соединения и разъединения металлов с помощью электрического тока – электродуговой сварки, который в дальнейшем получил название способа Бенардоса. Ученый также сделал многочисленные открытия в области электротехники, транспорта, сельского хозяйства, военного дела и т. п. Все эти изобретения стали прочным фундаментом для стремительного развития технического и экономического потенциала общества.

Целью данного исследования является попытка проанализировать научные работы исследователей жизненного и творческого пути М.М. Бенардоса, а также выяснить степень научной разработки проблемы.

Выяснено, что научный поиск, личная жизнь и изобретательская деятельность Н.Н. Бенардоса не имеют в историографии полного и объемного раскрытия. Ряд специальных исследований, посвященных данной проблематике, освещают лишь отдельные аспекты.

Ключевые слова: Н.Н. Бенардос, историография, инженер-изобретатель, электродуговая сварка, способ Бенардоса, изобретения.

Gubochkin M. Contribution M.M. Benardos to the development of technical sciences: historiography of the problem.

The article analyzes the historiography of an outstanding personality in the history of science and technology the engineer-inventor M.M. Benardos (1842-1905) in the second half of the 19-th century. He was the author of a new method of connecting and disconnecting metals by means of electric current – arc welding, which later became known as method of Benardos. This scientist also made many discoveries in the field of electrical engineering, transport, agriculture, military and so on. All these inventions have become a solid foundation for the rapid development of technical and economic potential in the society.

The aim of this research is an attempt to analyze scientific research works on life and career of M.M. Benardos, and to ascertain the degree of scientific development of the problems.

It was found that the scientific research, personal life and inventive activity of M.M. Benardos have not the total and volume disclosure in the historiography. Numerous special researches, on this subject, cover only certain aspects of the topic.

Keywords: M.M. Benardos, historiography, engineer, inventor, electric welding, method Benardos, inventions.

Одержано 21.03.2016.

УДК 061.2:338.432[(477«1920/1925»)(091)(045)

Тетяна Дармороз
(Київ)

**ВСЕУКРАЇНСЬКЕ АГРОНОМІЧНЕ ТОВАРИСТВО (1920–1925):
ІСТОРИОГРАФІЯ ПИТАННЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ**

Метою написання статті стало здійснення історіографічного та джерелознавчого аналізу наявних праць і матеріалів про Всеукраїнське агрономічне товариство, що діяло на території УСРР упродовж 1920-1925 рр. У процесі дослідження використовувалися історико-порівняльний, історико-системний, а також методи персоналізації, джерелознавчого й архівознавчого аналізу.

У статті подано деталізований аналіз історіографічних праць, у першу чергу, сучасного періоду та джерельної бази на основі архівних матеріалів фонду Всеукраїнського агрономічного товариства (ЦДАВО України), а також друкованого органу Товариства – «Української сільськогосподарської газети». Авторкою доведено, що на даний час необхідність дослідження

функціонування Всеукраїнського агрономічного товариства не викликає жодного сумніву, чим сприятиме збереженню національної пам'яті, персоніфікації історії сільськогосподарської науки й освіти.

Ключові слова: Всеукраїнське агрономічне товариство, сільське господарство, історіографія, джерельна база, Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, «Українська сільськогосподарська газета».

Нині у вітчизняній галузі історії науки досить популярними стали дослідження, присвячені розвитку дослідної справи, зокрема сільськогосподарської. Серед них заслуговують на особливу увагу наукові праці, присвячені діяльності таких галузевих угруповань як товариства. Вищезазначена форма організації науки особливо набула актуальності у період другої половини ХІХ – початку ХХ ст.ст. Найбільш відомими вважалися: Товариство сільського господарства Південної Росії (з 1828 р.); Полтавське товариство сільського господарства (з 1865 р.); Харківське товариство сільського господарства та сільськогосподарської промисловості (з 1868 р.), Київське товариство сільського господарства та сільськогосподарської промисловості (з 1876 р.). Менш діяльними: Катеринославське, Чернігівське сільськогосподарські товариства та ін. Такі об'єднання виникали з приватної ініціативи та діяли за принципом саморегулювання. Станом на 1890 р. діяло близько 20 таких галузевих об'єднань, що своєю діяльністю, окрім обслуговування заможних господарів, сприяли розвитку вітчизняного сільського господарства в цілому та сільськогосподарської науки зокрема.

У радянський період у зв'язку з приходом нової влади та запровадженням соціалістичної політики такі об'єднання були ліквідовані як прояви «буржуазного» ладу. Але, незважаючи на це, на початку 20-х рр. окрема група харківських вчених, агрономів, сільських господарів, які прагнули створити науково-громадське середовище, що своєю роботою сприяло б відродженню та подальшому розвитку сільського господарства, дослідної справи, галузевої науки та освіти в країні, створили на зразок колишніх угруповань Всеукраїнське агрономічне товариство (ВАТ, Товариства), що фактично стало продовжувачем діяльності ліквідованого Харківського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості. Після воєнної розрухи, революційних подій, заснування такого об'єднання особливо стало актуальним. Ця ідея набула особливо підтримки в державних органах влади, зокрема Народного комісаріату земельних справ (Наркомзему) УСРР.

На території УСРР Товариство створило понад 30 філій. До складу ВАТ входило 1000 членів. На відміну від Всеросійського товариства агрономів, яке об'єднувало лише агрономів-професіоналів, Всеукраїнське агрономічне товариство залучало до співпраці вчених-аграріїв, рядових агрономів, педагогів, організаторів сільськогосподарської дослідної справи, селян. До його складу входили провідні науковці: М.М. Вольф, С.П. Кулжинський, М.З. Резніков, Г.Г. Дібольд, Є.О. Заславський, М.А. Єгоров, В.О. Онуфрієв, В.М. Соловейчик, І.П. Коротков, М.М. Кулешов, А.Г. Терниченко та ін.

У своїй діяльності ВАТ працювало за трьома напрямками: 1) наукового дослідження та критичної оцінки результатів праці науково-дослідних установ; 2) проведення громадсько-організаційних та 3) громадсько-практичних заходів. Товариство мало шість секцій: сільськогосподарської політики і економіки, рослинництва, тваринництва, кооперативної, сільськогосподарської освіти та буряківництва. Робота секцій полягала у дослідній розробці питань сільськогосподарської економіки, техніки, сільськогосподарської освіти та у впровадженні результатів науково-дослідної роботи у цілу низку громадсько-практичних заходів.

Всеукраїнське агрономічне товариство вело свою діяльність до 1925 р. Фактично процес ліквідації розпочався ще у 1924 р. у зв'язку з виникненням паралелізму в роботі з новоствореною Науково-Технічною Секцією при профспілковій організації

«Всеробітземлісі». Наприкінці 20-х рр. ХХ ст. організатори ВАТ були звинувачені в «контрреволюційній діяльності» та зазнали репресій.

Метою написання даної праці стало здійснення історіографічного та джерелознавчого аналізу наявних праць і матеріалів про Всеукраїнське агрономічного товариства, що діяло на території УСРР упродовж 1920-1925 рр. Передумови створення, теоретико-методологічні засади функціонування, науково-практична, популяризаторська, просвітницька діяльність і науковий потенціал ВАТ до цього часу не були предметом спеціального дослідження.

Під час розробки даної проблеми авторкою здійснено умовний поділ історіографічних праць на два періоди: 1) радянський (1920-1991 рр.); 2) сучасний (1991-2016 рр.). У статті здійснено аналіз, в основному, робіт сучасної доби, оскільки на даний момент продовжується вивчення робіт радянського часу.

Однією з перших згадок про функціонування Всеукраїнського агрономічного товариства є повідомлення у періодичному друкованому органі Сільськогосподарського наукового комітету України «Вісник сільськогосподарської науки» за 1922 р., в якому говориться про процес створення, основні напрями діяльності Товариства, звертається особлива увага на його перші здобутки [1].

Серед науковців сучасної доби, що займалися дослідженням суто цього питання, можна назвати В.Г. Шарпатога та В.І. Марочка, наукові статті яких присвячені процесу створення, функціонування, ліквідації, а також подальшій долі вчених – членів Товариства. Так, важливою з точки зору сучасної вітчизняної історіографії є стаття В.Г. Шарпатога «Створення Всеукраїнського агрономічного товариства у 20-х рр.: програма, завдання, персоналії» [11]. У цій праці автор детально висвітлює процес створення та функціонування Товариства, що займалося науково-дослідною, громадсько-організаційною та культурно-просвітницькою роботою, забезпечивши до певної міри відродження сільського господарства у скрутні часи його занепаду.

Автор підтверджує, що на даний час, на жаль, не існує узагальнюючих робіт із даної теми. Часто дослідники історії аграрних відносин в Україні 20-х рр. ХХ ст. оминають факт створення та функціонування Товариства, обмежуючись лише висвітленням діяльності сільських агрономів. У своєму дослідженні автор використав матеріали архівних фондів «Сільського господаря» (Всеукраїнської спілки сільськогосподарських кооперативних товариств), Наркомзему УСРР, Укрсільбанку, періодичних видань. На нашу думку, доцільним стало б залучення також архівних матеріалів фонду «Всеукраїнське агрономічне товариство» (ЦДАВО України, ф. 90).

В.Г. Шарпаций під час огляду газетних і журнальних публікацій членів ВАТ у 20-х рр. засвідчує їх активну громадянську позицію та достатньо високий рівень наукової кваліфікації, а також конкретну прикладну діяльність товариства. Багатогалузеве спрямування статей і книг, які належали членам ВАТ, не дозволяє автору зробити їх повного і системного аналізу, і ним наголошується, що це має бути предметом спеціального методологічно-історіографічного дослідження.

Наприкінці статті автор робить висновок, що Всеукраїнське Агрономічне Товариство «стало «об'єктом ідеологічного, політичного та кримінального переслідування. Довкола Товариства зібралася еліта сільськогосподарської науки, яка займалася питаннями агрономії, ветеринарії, зоології, дбаючи про селекцію рослинництва і тваринництва, тому їхня діяльність була конструктивною і рекреаційною, а не «капіталістично-реставраційною». Вона діяла в умовах відносного економічного лібералізму, притаманного для непу, тому до неї ставилися тоді спокійно, а наприкінці 20-х рр. унеможливили будь-яке повернення до самодіяльних форм організації та консолідації агрономічних сил в Україні» [11, с. 140-141].

У статті дослідника історії кооперативного руху в Україні другої половини ХІХ – першої третини ХХ ст., аграрних відносин, голоду-геноциду 1932–1933 рр. і масових політичних репресій в Україні В.І. Марочка «Справа «Контрреволюційної шкідницької

організації в сільському господарстві УСРР»: механізм і наслідки терору» (1998) розкривається науково-організаційна робота ВАТ на теренах УСРР і подальша доля її очільників, більшість із яких були обвинувачені в контрреволюційній діяльності [8].

В.І. Марочко надає деякий аналіз науково-практичних результатів діяльності Товариства. Так, згідно з його думкою, на засіданнях ВАТ висловлювалися «досить цікаві і слушні думки» [8, с. 98]. У його ж статті знаходимо відомості про процес переслідування українських вчених-аграріїв, членів Товариства у 30-х рр. ХХ ст. 13 березня 1928 р. відбулося засідання комісії з підготовки Всеукраїнської агрономічної конференції, до складу якої увійшли: П.П. Любченко, К.С. Татаренко, М.О. Скрипник, О.Г. Шліхтер, М.Н. Демченко. Саме тоді було прийнято рішення про заборону діяльності колишніх галузевих об'єднань [8, с. 97]. Вчені-аграрники, які входили до складу ВАТ, а згодом звинувачені у причетності до шкідницької організації, не виступали проти колгоспів, хоч і не були їх палкими прихильниками [8, с. 98].

У працях інших дослідників (В.А. Вергунова, О.П. Анікіної, М.В. Присяжнюка, Т.С. Цьомри, В.В. Кушлакової, В.В. Клочана, Л.М. Крота) лише побіжно згадується про функціонування Всеукраїнського агрономічного товариства на початку 20-х рр. ХХ ст. на території колишньої УСРР.

На сторінках монографії В.А. Вергунова «Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект» наводиться витяг із допиту С.Ф. Веселовського, де говориться, що харківські учені-агрономи «переважно до революції були скупчені біля Харківського товариства сільського господарства, на чолі якого стояв Кузнецов С.М. Потім вони зорганізували агрономічне товариство у Харкові, що скорочено звалось ВАО (мабуть, Всеукраїнське агрономічне товариство – авт.). Керівники ВАО були тісно зв'язані і з НКЗС, а т.т. М.З. Резніков і М.М. Вольф відали справами СГНКУ» [4, с. 117-118].

В іншій праці цього ж автора «Полтавське дослідне поле та становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві)» говориться, що Всеукраїнське агрономічне товариство як правонаступник Харківського товариства сільського господарства засновувалося в листопаді 1920 р. Під його егідою наприкінці року був скликаний Перший агрономічний з'їзд у Харкові для «...потреби у вільному об'єднанні діячів агрономічної допомоги населенню та сільських господарів...». Майже через два роки після заснування Товариство стало досить дієвим і, головне, впливовим важелем становлення основ тепер вже для потреб радянського сільського господарства через 10-місячні курси з насінництва, сільськогосподарської дослідної справи, скотарства і особливо організації селянських господарств. На кінець 1921 р. Товариство налічувало 206 членів і почало видавати власний періодичний друкований орган – «Українську сільськогосподарську газету», а головне, що свою діяльність почало здійснювати через 6 філій, серед яких однією з кращих вважалася Полтавська [3, с. 59-63].

Дослідниця періодичних агрономічних видань в Україні 20-30-х років ХХ ст. О.П. Анікіна згадує у своїй дисертаційній роботі «Періодичні видання як джерело з історії агрономії в Україні 20-30-х рр. ХХ ст.» про заснування Всеукраїнського агрономічного товариства та його періодичного органу – «Української сільськогосподарської газети» [2, с. 13]. У статті М.В. Присяжнюка «Сільськогосподарська періодика в Україні: історичний екскурс (20-ті рр. ХХ ст.)» також згадується про факт існування на українських землях цього Товариства [9].

Науковець Т.С. Цьомра окремо вивчала питання про участь ВАТ в еволюції агрономічно-громадського руху [10]. В.В. Кушлакова при вивченні діяльності Харківського наукового товариства згадує про функціонування Всеукраїнського агрономічного товариства в м. Харків і має судження про те, що це була лише вузькоспеціалізована науково-громадська організація, яка не поєднувала в собі всі галузі аграрної науки і не ставила

перед собою мету поєднати розрізнені наукові сили сільського господарства України [7]. Натомість автор даної праці доводить протилежну думку.

У процесі здійснення аналізу вищенаведених праць з'ясовано, що на сучасному етапі вивчення проблеми існують деякі розбіжності в часі заснування Товариства. Так, згідно з історіографічними даними В.А. Вергунова та О.П. Анікіної воно було засновано на I-му Всеукраїнському агрономічному з'їзді, що проходив 13-22 листопада 1920 р. у м. Харків [3, с. 59; 2, с. 13], а згідно з твердженнями В.Г. Шарпатога та В.І. Марочка – 23 листопада 1921 р. під час роботи I-го з'їзду агрономів України [11, с. 134; 8, с. 97]. Із архівних даних стало відомо, що Всеукраїнське агрономічне товариство фактично розпочало свою діяльність у червні 1921 р. Дане питання потребує подальшого вивчення.

У наукових працях дослідників дорадчої діяльності у вітчизняній галузі сільського господарства В.В. Клочана «Формування та розвиток системи інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери в Україні» (2012) та Л.М. Крота «Проблеми та перспективи фінансування дорадчої діяльності в аграрній сфері України» (2013) згадується, що в 20-ті рр. ХХ ст. велику роль у пропаганді і поширенні сільськогосподарських знань відігравали сільськогосподарські товариства, які існували на той час в УСРР, серед яких називається й Всеукраїнське агрономічне товариство [5-6].

Отже, наявність невеликої кількості історіографічних праць сучасної доби підтверджує, що на даний час дослідження функціонування ВАТ не викликає жодного сумніву і цим самим сприятиме збереженню національної пам'яті, персоніфікації історії сільськогосподарської науки та освіти.

Джерельна база дослідження складається, в основному, з архівних матеріалів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління (ЦДАВО України) (ф. 90 «Всеукраїнське агрономічне товариство»), що охоплює великий масив документів, які містять: статут Всеукраїнського агрономічного товариства; програму Всеукраїнської агрономічної наради; протоколи засідань центральної ради, правління, ревізійної комісії, секцій ВАТ і нарад агрономів; плани, звіти, доповідні записки Товариства і його відділень про діяльність (Бердянського, Богодухівського (Охтирського), Валківського, Вовчанського, Волинського, Гайсинського, Донецького, Драбівського, Єлисаветградського, Запорізького, Ізюмського, Катеринославського, Київського, Конотопського, Корсунського, Кременчуцького, Куп'янського, Лубенського, Маріупольського, Миколаївського, Ніжинського, Новгород-Сіверського, Первомайського, Подільського, Полтавського, Прилуцького, Роменського, Сумського, Таганрозького, Уманського, Херсонського, Черкаського, Чернігівського); листування з Раднаркомом, наркоматами, редакцією газети «Комуніст», Всеукраїнським і губернським виставковими комітетами, дослідними станціями, сільськогосподарськими трестами, відділеннями Товариства про підготовку до Всесоюзної сільськогосподарської і кустарно-промислової виставок у Москві в 1923 р., роботу контрольно-насіenneвої станції і хімічної лабораторії, агрономічні лекції, доповіді з господарських та фінансових питань, матеріали про ліквідацію Товариства тощо.

Досить інформативний матеріал надає друкований орган Товариства «Українська сільськогосподарська газета», на сторінках якої висвітлюються плани, звіти про діяльність ВАТ (роботу центрального правління, ради, секції, філій, курсів, фонду ім. С.Ф. Третякова), положення про секції, сільськогосподарські гуртки, інструкції про зв'язок між відділеннями, співробітництво з державними органами в галузі сільського господарства тощо.

Отже, в даній праці подано деталізований аналіз історіографічних праць, у першу чергу, сучасного періоду та джерельної бази на основі архівних матеріалів фонду Всеукраїнського агрономічного товариства (ЦДАВО України), а також друкованого органу ВАТ – «Української сільськогосподарської газети». У подальшому планується вивчення історіографічних праць радянської доби, а також архівних фондів «Сільського господаря», Наркомзему УСРР, Укрсільбанку та галузевих періодичних видань 20-х рр. ХХ ст.: «Агроном», «Бюлетень НКЗС УРСР», «Бюлетень СГНКУ», «Вісник сільськогосподарської

науки», «Вісті ВУЦВК», «Земельник», «Молодий дослідник», «Наука на Україні», «Путь хлібороба», «Радянська ветеринарія», «Радянське село», «Радянський селянин», «Сельскохозяйственное опытное дело», «Сільське господарство», «Сільський господар», «Сільськогосподарський пролетар», «Український агроном» та ін.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. А. Г. Всеукраїнське Агрономічне Товариство / А. Г. // Вісник сільськогосподарської науки. – 1922. – Т. I, Вип. 1. – С. 37–38.
2. Анікіна О.П. Періодичні видання як джерело з історії агрономії в Україні 20-30-х рр. XX ст. : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.07 «Історія науки і техніки» / Ольга Петрівна Анікіна ; УААН ; Держ. наук. с.-г. бібліотека. – К. : Б.в., 2004. – 21 с.
3. Вергунов В.А. Полтавське дослідне поле та становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві) / Віктор Анатолійович Вергунов. – К., 2009. – 220 с. – (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 28).
4. Вергунов В.А. Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування : організаційний аспект / Віктор Анатолійович Вергунов ; ННСГБ НААН. – К. : Аграр. наука, 2012. – 416 с. (Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії» ; кн. 68).
5. Клочан В.В. Формування та розвиток системи інформаційно-консультаційного забезпечення аграрної сфери в Україні [Електронний ресурс] / В.В. Клочан / Ефективна економіка. – 2012. – № 3. – Режим доступу до журн. : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1002>.
6. Крот Л.М. Проблеми та перспективи фінансування дорадчої діяльності в аграрній сфері України [Електронний ресурс] / Л.М. Крот // Інвестиції : практика та досвід. – 2013. – № 7. – С. 92–96. – Режим доступу до журн. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_7_24.
7. Кушлякова В.В. Науково-дослідна та організаційна діяльність сільськогосподарської секції Харківського наукового товариства в 1920-1930-і роки [Електронний ресурс] / Вікторія Володимирівна Кушлякова // Історія науки і біографістика. – 2013. – № 2. – Режим доступу до журн. : http://inb.dnsgb.com.ua/2013-2/13_kushlakova.pdf.
8. Марочко В.І. Справа «Контрреволюційної шкідницької організації в сільському господарстві УСРР»: механізм і наслідки терору / Василь Іванович Марочко // 3 архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ. – 1998. – № 1/2(6/7). – С. 96-104.
9. Присяжнюк М.В. Сільськогосподарська періодика в Україні: історичний екскурс (20-ті рр. XX ст.) [Електронний ресурс] / Микола Володимирович Присяжнюк // Історія науки і біографістика. – 2010. – № 2. – Режим доступу до журн. : http://inb.dnsgb.com.ua/2010-2/10_prisaz.pdf
10. Цьомра Т.С. Всеукраїнське агрономічне товариство в еволюції агрономічно-громадського руху / Тетяна Сергіївна Цьомра // Динаміка наукових досліджень 2004 : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2004. – Том 5. Історія України. – С. 71–73.
11. Шарпатий В.Г. Створення Всеукраїнського агрономічного товариства у 20-х рр. : програма, завдання, персоналії / В.Г Шарпатий // Гілея. – 2011. – Вип. 50. – С. 134–142.

REFERENCES

1. А. Н. Vseukrainske Ahronomychne Tovarystvo / А. Н. // Visnyk silskohospodarskoi nauky. – 1922. – Т. I, Vyp. 1. – S. 37–38.
2. Anikina O.P. Periodychni vydannia yak dzherelo z istorii ahronomii v Ukraini 20-30-kh rr. XX st. : avtoref. dys. na zdob. nauk. stupenia kand. ist. nauk : spets. 07.00.07 «Istoriia nauky i tekhniky» / Olha Petrivna Anikina ; UAAN ; Derzh. nauk. s.-h. biblioteka. – K. : B.v., 2004. – 21 s.
3. Verhunov V.A. Poltavske doslidne pole ta stanovlennia i rozvytok silskohospodarskoi doslidnoi spravy v Ukraini (do 125-richchia derzhavnoho doslidnytstva v ahronomii ta tvarynnytstvi) / Viktor Anatoliiovych Verhunov. – K., 2009. – 220 s. – (Ist.-bibliohr. ser. «Ahrarna nauka Ukrainy v osobakh, dokumentakh, bibliohrafiu» ; kn. 28).
4. Verhunov V.A. Silskohospodarska doslidna sprava v Ukraini vid zarodzhennia do akademichnoho isnuvannia : orhanizatsiinyi aspekt / Viktor Anatoliiovych Verhunov ; NNSHB NAAN. – K. : Ahrar. nauka, 2012. – 416 s. (Ist.-bibliohr. ser. «Ahrarna nauka Ukrainy v osobakh, dokumentakh, bibliohrafiu» ; kn. 68).
5. Klochan V.V. Formuvannia ta rozvytok systemy informatsiino-konsultatsiinoho zabezpechennia ahrarnoi sfery v Ukraini [Elektronnyi resurs] / V.V. Klochan / Efektyvnaekonomika. – 2012. – № 3. – Rezhym dostupu do zhurn. : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1002>.
6. Krot L.M. Problemy ta perspektyvy finansuvannia doradchoi diialnosti v ahrarnii sferi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / L.M. Krot // Investytsii : praktyka ta dosvid. – 2013. – № 7. – S. 92–96. – Rezhym dostupu do zhurn. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2013_7_24.
7. Kushlakova V.V. Naukovo-doslidna ta orhanizatsiina diialnist silskohospodarskoi sektsii Kharkivskoho naukovoho tovarystva v 1920-1930-i roky [Elektronnyi resurs] / Viktoriia Volodymyrivna Kushlakova // Istoriiia nauky i biografiika.

науки і біографістика. – 2013. – № 2. – Режим доступу до журн. : http://inb.dnsgb.com.ua/2013-2/13_kushlakova.pdf.

8. Marochko V.I. Sprava «Kontrevoliutsiinoi shkidnytskoi orhanizatsii v silskomu gospodarstvi USSR»: mekhanizm i naslidky teroru / Vasyl Ivanovych Marochko // Z arkhiviv VUCHK-HPU-NKVD-KHB. – 1998. – № 1/2(6/7). – S. 96-104.

9. Prysiazhniuk M.V. Silskohospodarska periodyka v Ukraini: istorychnyi ekskurs (20-ti rr. KhKh st.) [Elektronnyi resurs] / Mykola Volodymyrovych Prysiazhniuk // Istoriiia nauky i biohrafistyka. – 2010. – № 2. – Режим доступу до журн. : http://inb.dnsgb.com.ua/2010-2/10_prisaz.pdf.

10. Tsomra T.S. Vseukrainske ahronomichne tovarystvo v evoliutsii ahronomichno-hromadskoho rukhu / Tetiana Serhiivna Tsomra // Dynamika naukovykh doslidzhen 2004 : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Dnipropetrovsk : Nauka i osvita, 2004. – Tom 5. Istoriiia Ukrainy. – S. 71–73.

11. Sharpatyi V.H. Stvorennia Vseukrainskoho ahronomichnoho tovarystva u 20-kh rr. : prohrama, zavdannia, personalii / V.H. Sharpatyi // Hileia. – 2011. – Vyp. 50. – S. 134–142.

Дармороз Т. Всеукраинское агрономическое общество (1920–1925): историография вопроса и источниковедческая база исследования.

Целью написания статьи стало осуществление историографического и источниковедческого анализа имеющихся работ и материалов о Всеукраинском агрономическом обществе, действовавшем на территории УССР в 1920-1925 гг. В процессе исследования использовались историко-сравнительный, историко-системный, а также методы персонализации, источниковедческого и архивоведческого анализа.

В статье представлен детализированный анализ историографических трудов, в первую очередь, современного периода и источниковедческой базы на основе архивных материалов фонда Всеукраинского агрономического общества (ЦГАВО Украины), а также печатного органа Общества – «Украинской сельскохозяйственной газеты». Автором доказано, что в настоящее время необходимость исследования функционирования Всеукраинского агрономического общества не вызывает никакого сомнения, чем будет способствовать сохранению национальной памяти, персонификации истории сельскохозяйственной науки и образования.

Ключевые слова: Всеукраинское агрономическое общество, сельское хозяйство, историография, источниковая база, Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины, «Украинская сельскохозяйственная газета».

Darmoroz T. All-Ukrainian Agronomic Society (1920-1925): historiography of problem and documental basis of research.

The purpose of writing this work was the implementation of historiographical and sources analysis of existing studies and materials on All-Ukrainian Agronomy Society, which was in force in the territory of the USSR during the years 1920-1925. The study used historical-comparative, historical, systematic, and personalization of source and archive studying analysis.

In this work a detailed analysis of historiographical works, primarily of the modern period and the source base from archive materials fund All-Ukrainian Agronomy Society (TsDAVO Ukraine) and organ Society – «Ukrainian agricultural newspapers» is presented. The author proved that current necessity of studies of functioning of All-Ukrainian Agronomy Society is not in doubt and thus contribute to the preservation of national memory, history personification of agricultural science and education.

Keywords: All-Ukrainian Agronomy Society, agriculture, historiography, documental basis, Central State Archives of higher authorities and management of Ukraine, «Ukrainian agricultural newspapers».

Одержано 24.03.2016.